

Башкортостан Республикаһы Ҡырмыҫҡалы районы муниципаль районы  
Үтәгән ауылының төп дөйөм белем биреү мәктәбе муниципаль дөйөм  
белем биреү бюджет учреждениеһы

**Ҡаралды**

МБ ултырышында

 Ибатуллина Т.В.  
Протокол №1 24.08.23й

**Килешелде**

Директор урынбаҫары

 Ибатуллина Т.В.  
Приказ №1 24.08.23 й

**Расланды**

Мәктәп директоры

 Изрисова З.Н.  
Приказ №1 24.08.23 й



Башкорт әзәбитәтенән эш программаһы

1-4 класс

## **Содержание обучения в 1 классе**

### **Я умею читать.**

Д. Талхина Стихотворение «Китап» («Книга»). М. Дильмухаметов Стихотворение «Белгем килә!» («Хочу знать!»). Н. Грахов Стихотворение «Ни өсөн?» («Почему?»). Ш. Бабич Стихотворение «Эй, китап!» («Эх, книга!»).

Художественное произведение. Жанр. Стихотворное произведение. Тема и название стихотворения. Главная мысль. Строки стихотворения. Четверостишие. Книга – источник получения знаний, информации, развития личности обучающегося.

### **Люблю читать сказки.**

Русская народная сказка «Шалкан» («Репка») (перевод К. Иванова). Дж. Кiekбаев Сказка «Айыу нинэ койрокһоз» («Почему медведь без хвоста»). Украинская народная сказка «Башак» («Колос») (перевод А. Ягафаровой). Л. Толстой Сказка «Тейен менән буре» («Белка и волк») (перевод Ш. Насырова).

Сказка как литературный жанр. Тема (заголовок) сказки. Определение вида народной сказки (о животных, бытовая, волшебная). Герои произведения (положительный, отрицательный). Оценивание их поступков. Главная мысль сказки.

### **Отец – глава семьи.**

Ф. Сынбулатова Рассказ «Атай – ғаилә башлығы» («Папа – хозяин семьи»). Р. Хайри Рассказ «Атай менән һөйләшеү» («Разговор с отцом»).

Л. Толстой Рассказ «Атай менән улдар» («Отец и сыновья») (перевод Ш. Насырова). Башкирская народная сказка «Кем байырак?» («Кто богатый?»).

Рассказ как литературный жанр. Содержание текста. Смысловые части рассказа. Абзац. Основная мысль абзаца. Заголовок сказки. Ключевые слова,

раскрывающие основную мысль содержания произведения. Иллюстрации к произведению. Герои, их поступки. Воспитательное значение произведения.

Отец – глава, кормилец семьи. Привитие уважения к семейным ценностям.

### **Малыши и мамы.**

Л. Толстой Рассказ «Самая, самая красивая» (перевод Ш. Насырова). Н. Исянбат Стихотворение «Иң матур һүз» («Самое красивое слово»). Татарская народная сказка «Өс кыз» («Три девушки»). Ф. Губайдуллина Сказка «Минен эсәйем кем?» («Кто моя мама?»). В. Осеева Рассказ «Улдар» («Сыновья») (переводчик неизвестен). Е. Пермяк Сказка «Ете кат үлсә, бер кат киç» («Семь раз отмерь, один раз отрежь») (перевод М. Игибаевой).

Основные темы раздела – любовь матери к своему ребёнку и любовь ребёнка к матери. Смысл заглавия произведения. Предложения, фрагмент текста, в которых заложен смысл текста. Герои произведения.

### **Путешествие в страну красоты души и поступков.**

Н. Игизьянова. Рассказ «Бәхәс» («Спор»). Р. Нигматуллин Сказка «Тәрбиһез өйрәк бәпкәһе» («Невоспитанная утка»). Б. Байым Рассказ «Ак таҫмалы кыз» («Девочка с белым бантом»).

Рассказы, описывающие красоту природы родного края, явления окружающей среды, а также, раскрывающие красоту человеческих отношений, поступков. Внешняя и внутренняя красота человека. Ум, поступки и внешний опрятный вид – индикаторы внутренней и внешней красоты человека. Тема и основная мысль текста. Автор и герой произведения. Отношение автора к герою. Отношение обучающегося к герою.

## **Содержание обучения во 2 классе.**

### **Читай, размышляй, рассуждай!**

Ф. Тугызбаева Стихотворение «Мин – укыусы» («Я – ученик»). М. Гали «Укы, эшлә, акыл йый» («Учись, трудись, умней»). З. Кускильдина Сказка «Канатһыз турғай» («Воробей без крыльев»).

Произведение. Заголовок стихотворного произведения. Особенности стихотворного произведения (рифма, ритм). Сказка, её сюжетные линии.

Замысел сказки. Книга – источник получения знаний, информации.

### **Жемчужины народного творчества.**

Б. Искужин «Колыбельные песни».

Народная игра «Әшкәк-бәшкәк» («Ашкак-башкак»). Народная игра «Ак тирәк, күк тирәк» («Ак тирек, куктирек»).

Игры на пальчиках.

Частушки.

Малые жанры фольклора: колыбельные песни, частушки, народные игры. Замысел произведений малого фольклорного жанра. Сюжетное содержание произведения. Предназначение народного творчества и его воспитательное значение.

### **Люблю читать сказки!**

Башкирская народная сказка «Төлкө менән этәс» («Лиса и петух»). Дагестанская сказка «Батыр малай» («Храбрый мальчик») (перевод А. Ягафаровой). М. Пришвин, рассказ «Ак муйынсак» («Белая бусинка») (переводчик неизвестен), С. Михалков, рассказ «Һөҙөшкәм килә» («Хочу бодаться») (перевод Ш. Биккул). Русская народная сказка «Төлкө менән кәзә тәкәһе» («Лиса и козёл») (перевод А. Ягафаровой).

Тема и герои сказки. Смысловые части текста. Начало, основная часть, концовка, характерные особенности каждой части. Микротемы смысловых частей. Место, время события, окружающая обстановка.

### **Мои любимые стихотворения.**

Ф. Тугузбаева Стихотворение «Әсәйем кулдары» («Руки моей мамы»). А. Игебаев Стихотворения «Өйрәнгән ул әзергә» («Привык он к готовому»), «Тыуған як» («Родной край»). Д. Талхина Стихотворение «Йәй» («Лето»). Ф.

Тугузбаева Рассказ «Балыксы Айуған бабай» («Рыболов Айтуган бабай»).  
Русская народная сказка «Бесэйзең өйө яна» («Кошкин дом») (перевод А. Ягафаровой).

Пестушка «Һайысқан бутка бешергән» («Сорока-ворона кашу варила») (переводчик неизвестен).

Повторение особенностей стихотворного произведения (рифма, ритм). Слова, словосочетания, характеризующие портрет героя, его поступки, отношение автора к герою и отношение обучающегося к герою.

### **Природа – наша красота и наше богатство.**

А. Ягафарова Сказка «Сәнскеле күлдәк» («Колючее платье»).

Н. Игизьянова Рассказ «Тирәк» («Тополь»).

Выявление героев по ключевым словам. Литературные сказки.

Определение вида и темы сказки.

### **Красив тот, кто красиво поступает.**

Ф. Исангулов, рассказы «Флүрәнең ғәйебе нимәлә?» («В чем виновата Флора?»), «Кыззар менән уйнарга яраймы?» («Можно ли играть с девочками?»), «Ғәбиттең сере нимәлә?» («В чем секрет Габита?»), С. Якупов Рассказ «Кем мактансык?» («Кто хвастун?»), А. Ягафарова, рассказ «Дуслык менән шаярмайзар» («С дружбой не играют»). А. Толстой, рассказ «Кандала» («Клопы») (переводчик неизвестен), Д. Киекбаев, рассказ «Оморзак бабай» («Дядя Умурзак»).

Сюжетное построение текста. Развитие сюжета (начало действий, основные значащие действия, конец действий; время и место событий). Ключевые слова, отражающие основное содержание. План пересказа текста. Сжатый пересказ. Фрагмент для чтения по ролям. Выразительные средства (темп, интонация) для чтения по ролям. Воспитательное и развивающее значение произведения.

### **Мой родной дом, моя земля – мой свет души.**

Г. Галиева Стихотворение «Мин йәшәйем Уралда» («Я живу на Урале»). Р. Янбулатова Стихотворение «Баш кала шундай матур» («Красивая Уфа – наша столица»). З. Кускилдина Рассказ «Өй туйы» («Новоселье»).

А. Вахитова Рассказ «Алмағастар ултыртабыз» («Сажаем яблони»). В. Исхаков Стихотворения «Үгәй инә үләне» («Мать-и-мачеха»), «Бәпембә» («Одуванчик»). П. Синявский Стихотворение «Йәшел аптека» («Зелёная аптека») (переводчик неизвестен).

Различия и сходства сюжета, тематики произведений. Второстепенные персонажи произведения. Портрет героя. Характеристика поступков героя. Отношение автора, обучающегося и учителя к герою произведения. Выразительное средство языка произведения – описание. Национально-своеобразные описания.

### **Богатство, изобилие, благополучие – плоды упорного труда.**

Н. Игизьянова Рассказ «Янғын» («Пожар»). Р. Нигматуллин Стихотворение «Рәхмәттәр биргән рәхәт» («Спасибо, дарующее радость»). Г. Якупова Рассказ «Ярғанат» («Летучая мышь»). Г. Ситдикова Рассказ «Сер» («Тайна»).

Причинно-следственная связь смысловых частей произведения. Опорные, ключевые слова и иллюстрации к каждой смысловой части. Тема каждой смысловой части. Краткий план содержания текста. Краткое, сжатое содержание текста. Писатели о значении труда в жизни (успешности) человека.

### **Содержание обучения в 3 классе.**

#### **День знаний.**

С. Алибаев Стихотворение «Без өсөнсөгә күстек» («Мы третьеклассники»). М. Карим Стихотворение «Укытыусыма» («Учителю»).

Повторение особенностей стихотворного произведения (ритм, рифма, виды рифм). Тематика стихотворений. Главная мысль (повторение).

Книга – источник получения знаний, информации.

Впечатления о каникулах в форме коротких повествовательных монологических высказываний. Познавательный интерес к знаниям.

Личностный смысл учения.

### **Осеннее солнце на голубом небе.**

М. Карим Стихотворение «Көз» («Осень»). Р. Бикбаев Стихотворение «Көз» («Осень»). А. Игебаев Стихотворение «Сентябрь» («Сентябрь»). Дж. Киекбаев Рассказ «Һунарсы мажаралары» («Приключения охотника»). Д. Талхина Рассказ «Дустар көз каршылай» («Друзья встречают осень»).

К. Киньябулатова Стихотворение «Көз еткәс» («Когда наступила осень»). А. Игебаев Стихотворение «Ишетәм» («Слышу»). М. Галиев Сказка «Коштарзың йыйылышы» («Собрание птиц»).

### **Поступки всегда говорят больше, чем слова.**

Р. Ханнанов Рассказы «Тартай теленән таба» («Тартай страдает из-за языка»), «Кешегә сокор казһаң, үзең төшөрһөң» («Не рой яму другим, сам в неё попадешь»). К. Даян Рассказ «Өзөлгән сәскәләр» («Вырванные цветы»). Р. Султангареев Рассказ «Кем алданды?» («Кто остался обманутым?»).

Н. Игизьянова Рассказ «Актырнак» («Актырнак»).

Идейно-тематическое содержание произведения. Авторская позиция (повторение). Анализ поступков героев. Характеристика героя.

Формирование у обучающегося ценностных ориентиров.

### **Произведения русских писателей.**

М. Пришвин Рассказ «Балалар һәм өйрәктәр» («Дети и утки») (переводчик неизвестен). Н. Некрасов Рассказ «Мазай бабай менән куяндар» («Дед Мазай и зайцы») (перевод Г. Амири). А. Пушкин Сказка «Салтан батша».

хакында әкиәт» («Сказка о царе Салтане») (перевод Ю. Гарей). В. Маяковский Стихотворение «Кем булырға?» («Кем быть?») (перводчик неизвестен).

Общая тематика произведений «Дети и утки», «Дед Мазай и зайцы». Бережное отношение ко всему живому. Стихотворение-монолог. Рассуждения героя стихотворения о профессиях. Литературная сказка.

Сказка в стихах. Особенности рифмы сказок в стихах.

### **Падают снежинки.**

Н. Наджми Стихотворение «Кыш» («Зима»). Ш. Бабич Стихотворение «Кышкы юлда» («На зимней дороге»). М. Садикова Рассказ «Һунарға барғанда» («Отправляясь на охоту»). Р. Хайри Стихотворение «Йәйәүле буран» («Пешая метель»). Ш. Биккул Рассказ «Урман ситендә» («На опушке леса»). Г. Шафикова Сказка «Ни өсөн кыш кырыс холокло?» («Почему у зимы суровый характер?»).

Повторение изобразительно-выразительных языковых средств: сравнение, описание, олицетворение. Пейзаж. Характеристика героев с применением слов автора. Диалог на тему «Зима в Башкортостане», зимние игры детей, зимние праздники. Описание природы, зимняя жизнь птиц и животных. Информация о древнем промысле башкирского народа – охоте.

Анализ произведения, героев с точки зрения авторов и читателя.

### **Мой дом, моя страна, мой народ – моё будущее.**

Н. Наджми Стихотворение «Родина». Р. Хайри Рассказ «Бәхәс» («Спор»). Г. Хусаинов Рассказ «Тыуған ил кайзан башлана?» («Где начинается Родина?»). Кубаир «Ай, Уралым, Уралым!» («Ай, Урал, мой Урал!»). Г. Хусаинов Рассказ «Башкортостан» («Башкортостан»). К. Даян Стихотворение «Тыуған ерем минең» («Родина моя»). Р. Нигмати Стихотворение «Ватан...» («Родина...»). У. Сирбаев Рассказ «Самат олатай кайындары» («Берёзы дедушки Самата»), «Ололар һүзе – акылдың үзе» («Слово взрослых – разум»). Башкирская



народная песня «Урал» («Урал»). Р. Бикбаев Стихотворение «Өфө – башкала» («Столица наша – Уфа»).

Б. Рафиков Рассказ «Курай» («Курай»).

Башкирское народное творчество. Кубаир. История башкирских народных песен, их исполнители, известные кураисты. Воспитание гордости, уважения, любопытства к истории башкирского народа, известным личностям, истории башкирских народных песен, исполнителям башкирских народных песен и известным кураистам.

### **Литература народов мира.**

Э. Хемингуэй Повесть «Карт менэн дингез» («Старик и море») (отрывок)(перевод Г. Гиззатуллиной). О. Уайльд Сказка «Йондоз-малай» («Мальчик-звезда») (перевод Г. Ситдиковой). Братья Гримм Сказка «Бремен музыканттары» («Бременские музыканты») (перевод А. Ягафаровой). Индийская сказка «Сыскан балаһы Пик-Пик» («Мышонок Пик-Пик») (перевод З. Буракаевой).

Особенности сказок народов мира (в сравнении с башкирскими народными сказками). «Мышонок Пик-Пик» – добрая история об отважном и сообразительном мышонке, который без чьей-либо помощи учился всем жизненным премудростям. Понятия для обсуждения: смелость, решительность, настойчивость, находчивость, сплоченность. «Бременские музыканты» – история о состарившихся домашних животных, которые решили отправиться в славный город Бремен и стать уличными музыкантами. «Мальчик-звезда» учит с добротой подходить ко всем. Воспитание чувства уважения к окружающим, любви к своим родственникам.

Повесть. Смысл повести «Старик и море». Привитие качества целеустремленности.

### **Содержание обучения в 4 классе.**

**Моя школа, как мой родной дом.**

Ф. Рахимгулова Стихотворение «Белем байрамы» («Праздник знания»). С. Алибаев Стихотворение «Кояшлы китап» («Солнечная книга»). Ф. Губайдуллина

Стихотворение «Мәктәбем» («Школе»). З. Бишева «Кояш нимә ти?» («Что говорит солнце?»).

Стихотворение-монолог, стихотворение-обращение, стихотворение-диалог. Тематика произведения, идея. Замысел поэтического произведения. Лирический герой. Настроение, переживания и мысли лирического героя. Уважение к учителю, благодарность школе. Мотивация к учебной деятельности. Личностный смысл учения.

### **Дорожи дружбой друзей!**

М. Гафури Рассказ «Кыр казы» («Дикий гусь»). Д. Буляков «Яңы душ» («Новый друг»). Г. Юнысова «Әсәйем һүззәре» («Слова матери»).

Р. Габдрахманов «Ысын душлык» («Настоящая дружба»).

Р. Байбулатов «Күгәрсендәр утрауы» («Островок голубей»). Ю. Ильясова Сказка «Сәтләүек-кыз» («Девочка-орех»).

Башкирский писатель М. Гафури. Его творческий путь (краткая информация). Рассказы о дружбе. Время и место событий, происшествий в рассказе. Заглавие, смысловые части, замысел произведения (повторение). Отношение автора, обучающегося, учителя к герою произведения. Обсуждение и оценка событий, поступков героев. Характеристика портрета героя. Воспитательное значение произведения.

### **Труд красит человека.**

Р. Габдрахманов Рассказ «Имән шары» («Дубовый шар»). Р. Габдрахманов «Капитан» («Капитан»). М. Ахметшин. «Кәрәзле бал» («Сотовый мёд»). Р. Байбулатов Рассказ «Сәскәләр мажараһы» («Приключения с цветами»).

Автор произведения. Особенности его произведения. Тема и сюжет рассказа, герои (персонажи), их поступки (повторение). Средства художественной выразительности: синонимы, антонимы, эпитеты, метафоры, осмысление их значения. Значение труда в жизни человека.

### **Легко ли стать уверенным, сильным и успешным человеком?**

Н. Гаитбаев Сказка «Акбулат батыр» («Акбулат батыр»). М. Ахметшин Рассказ «Бер урам малайзары» («Мальчики из одной улицы»). И. Тимерханов Стихотворение «Шишмә» («Родник»). С. Латипов Рассказ «Еләк ерзә бешә» («Ягода поспевает на земле»). Л. Якшибаева «Актырнак» («Актырнак»).

Особенности художественных жанров (рассказ, сказка). Тематика (идея), главная мысль, структуры сюжета. Своеобразие выразительных средств языка, построения сюжета и другие. Схожесть тем, идей, поступков героев. Тема добра и зла в рассказах авторов и в народных, авторских сказках. Поступки героев с точки зрения морали. Произведения писателей о развитии личностных качеств человека.

### **Родная земля моя!**

А. Игебаев Стихотворение «Кәзерле тыуған ерем!» («Дорогая моя, родная земля!»), поэма «Урал» («Урал») (отрывок).

Я. Хамматов «Салауат» («Салават») (отрывок из романа «Салават»). Ф. Исянгулов Рассказ «Баһыузағы күл» («Озеро на поле»). А. Игебаев «Урал кояшы» («Солнце Урала»), «Тыуған ерем минең» («Родная моя земля»).

Стихотворные произведения о родном крае. Воспевание природных просторов, трудолюбивых, сильных духом народов родного края. Художественные жанры поэма (поэзия), рассказ. Особенности структуры текста. Разнообразие идеи произведений. Глубина идеи, замысла художественных жанров.

### **Знай историю своей Родины!**

М. Карим Повесть «Беззең өйзөң йәме» («Радость нашего дома») (отрывок), «Билдәһез һалдат» («Неизвестный солдат»). Ф. Акбулатова Рассказ «Атай икмәге» («Отчий хлеб»). Ф. Тугызбаева Стихотворение «Икмәк» («Хлеб»).

Разнообразие художественных жанров (рассказ, стихотворение, повесть). Прозаическая и поэтическая речь. Художественные и структурные особенности содержания повести. Смысловые части повести. Место и время событий данного художественного жанра.

### **Произведения русских и зарубежных писателей.**

А. Пушкин Сказка «Балыксы һәм балык хакында әкиәт» («Сказка о рыбаке и рыбке») (перевод А. Ягафаровой). А. Чехов Рассказ «Акмаңлай» («Белолобый») (переводчик неизвестен). В. Бианки «Кәкүк балаһы» («Кукушкин птенчик») (переводчик неизвестен). С. Михалков «Китап һөйүсө» («Любитель книг») (перевод К. Даян). Ш. Перро Сказка «Кызыл калпак» («Красная шапочка») (перевод А. Ягафаровой). Братья Гримм Сказка «Акыллы көтөүсө» («Умный пастух») (переводчик неизвестен). Японская сказка «Йәшлек шишмәһе» («Родник молодости») (переводчик неизвестен). А. Ванаг Рассказ «Аккош» («Лебедь») (переводчик неизвестен).

Произведения русских классиков и мировой литературы. Особенности сюжета произведений авторов. Единство идей произведений – добро побеждает зло. Национальное своеобразие сравнений, олицетворения, метафор; их значение в художественной речи.

Герой произведения: его портрет, речь, поступки, мысли. Композиционные особенности произведения. Рассуждение (монолог). Диалог героев. Художественный вымысел

Планируемые результаты освоения программы по литературному чтению на родном (башкирском) языке на уровне начального общего образования.

В результате изучения литературного чтения на родном (башкирском) языке на уровне начального общего образования у обучающегося будут сформированы следующие **личностные** результаты:

1)гражданско-патриотического воспитания: становление ценностного отношения к своей Родине – России, в том числе через изучение родного языка и родной литературы, являющихся частью истории и культуры страны; проявление уважения к традициям и культуре своего и других народовв процессе восприятия и анализа художественных произведений и творчества народов России; осознание своей этнокультурной и российской гражданской идентичности; сопричастность к прошлому, настоящему и будущему родного края, в том числе при работе с художественными произведениями; уважительное отношение к другим народам многонациональной России; первоначальные представления о человеке как члене общества, о правах и ответственности, уважении и достоинстве человека, о нравственноэтических нормах поведения и правилах межличностных отношений.

2)духовно-нравственного воспитания: проявление сопереживания, уважения и доброжелательности (в том числе с использованием языковых средств для выражения своего состояния и чувств); осознание этических понятий, оценка поведения и поступков персонажей художественных произведений в ситуации нравственного выбора; выражение своего видения мира, индивидуальной позиции посредством накопления и систематизации литературных впечатлений, разнообразных по эмоциональной окраске; неприятие любых форм поведения, направленных на причинение физического и морального вреда другим людям (в том числе

связанного с использованием недопустимых средств языка); 3) эстетического воспитания:

уважительное отношение и интерес к художественной культуре, восприимчивость к разным видам искусства, традициям и творчеству своего и других народов; стремление к самовыражению в разных видах художественной деятельности;

4) физического воспитания, формирования культуры здоровья и эмоционального благополучия:

соблюдение правил безопасного поиска в информационной среде дополнительной информации, в том числе на уроках литературного чтения на родном (башкирском) языке; бережное отношение к физическому и психическому здоровью, проявляющееся в выборе приемлемых способов речевого самовыражения и соблюдении норм речевого этикета и правил общения; 5) трудового воспитания: осознание ценности труда в жизни человека и общества, ответственное потребление и бережное отношение к результатам труда, навыки участия в различных видах трудовой деятельности, интерес к различным профессиям

(в том числе через примеры из художественных произведений); 6)

экологического воспитания:

бережное отношение к природе посредством примеров из художественных произведений; неприятие действий, приносящих вред природе; 7) ценности научного познания:

ориентация в деятельности на первоначальные представления о научной картине мира, понимание важности слова как средства создания словесно-художественного образа, способа выражения мыслей, чувств, идей автора;

потребность в самостоятельной читательской деятельности, саморазвитии средствами башкирской литературы, развитие познавательного интереса, активности, инициативности, любознательности и самостоятельности в познании произведений фольклора и художественной литературы.

В результате изучения литературного чтения на родном (башкирском) языке на уровне начального общего образования у обучающегося будут сформированы познавательные универсальные учебные действия, коммуникативные универсальные учебные действия, регулятивные универсальные учебные действия, совместная деятельность.

У обучающегося будут сформированы следующие базовые логические действия как часть познавательных универсальных учебных действий: сравнивать различные тексты по теме, главной мысли, жанру, соотносить произведение и его автора, устанавливать основания для сравнения текстов, устанавливать аналогии текстов; объединять части объекта, объекты (тексты) по заданному признаку;

определять существенный признак для классификации, классифицировать произведения по темам, жанрам; находить закономерности и противоречия при анализе сюжета (композиции), восстанавливать нарушенную последовательность событий (сюжета), составлять аннотацию, отзыв по предложенному алгоритму;

выявлять недостаток информации для решения учебной и практической задачи на основе предложенного алгоритма; устанавливать причинно-следственные связи в сюжете фольклорного и художественного текста, при составлении плана, пересказе текста, характеристике поступков героев.

У обучающегося будут сформированы следующие базовые исследовательские действия как часть познавательных универсальных учебных действий:

с помощью учителя формулировать цель;

сравнивать несколько вариантов решения задачи, выбирать наиболее подходящий (на основе предложенных критериев); выполнять

по предложенному плану проектное задание;

формулировать выводы и подкреплять их доказательствами на основе результатов проведенного анализа текста (классификации, сравнения, исследования); прогнозировать возможное развитие процессов, событий и их последствия в аналогичных или сходных ситуациях.

У обучающегося будут сформированы умения работать с информацией как часть познавательных универсальных учебных действий: выбирать источник получения информации: словарь, справочник; согласно заданному алгоритму находить в предложенном источнике

(словаре, справочнике) информацию, представленную в явном виде;

распознавать достоверную и недостоверную информацию самостоятельно или на основании предложенного учителем способа ее проверки (с помощью словарей, справочников);

соблюдать с помощью взрослых (учителей, родителей и (или) законных представителей) правила информационной безопасности при поиске информации в Интернете; анализировать и создавать текстовую, видео, графическую, звуковую,

информацию в соответствии с учебной задачей; понимать информацию, зафиксированную в виде таблиц, схем,

самостоятельно создавать схемы, таблицы по результатам работы с текстами.

У обучающегося будут сформированы умения общения как часть коммуникативных универсальных учебных действий:

воспринимать и формулировать суждения, выражать эмоции в

соответствии с целями и условиями общения в знакомой среде; проявлять уважительное отношение к собеседнику, соблюдать правила



ведения диалога и дискуссии; признавать возможность существования разных точек зрения; корректно и аргументированно высказывать свое мнение; строить речевое высказывание в соответствии с поставленной задачей; создавать устные (описание, рассуждение, повествование) и письменные (повествование) тексты; подготавливать небольшие публичные выступления; подбирать иллюстративный материал (рисунки, фото, плакаты) к тексту выступления.

обучающегося будут сформированы умения самоорганизации как части регулятивных универсальных учебных действий: планировать действия по решению учебной задачи для получения результата; выстраивать последовательность выбранных действий.

У обучающегося будут сформированы умения самоконтроля как части регулятивных универсальных учебных действий:

устанавливать причины успеха или неудач учебной деятельности; корректировать свои учебные действия для преодоления речевых ошибок.

У обучающегося будут сформированы умения совместной деятельности: формулировать краткосрочные и долгосрочные цели (индивидуальные с учётом участия в коллективных задачах) в стандартной (типовой) ситуации на основе предложенного формата планирования, распределения промежуточных шагов и сроков; принимать цель совместной деятельности, коллективно выстраивать действия по ее достижению (распределять роли, договариваться, обсуждать процесс и результат совместной работы); проявлять готовность руководить, выполнять поручения, подчиняться; ответственно выполнять свою часть работы; оценивать свой вклад в общий результат;

выполнять совместные проектные задания по литературному чтению

на родном (башкирском) языке с использованием предложенного образца.

**Предметные результаты изучения литературного чтения на родном (башкирском) языке.**

К концу обучения в 1 классе обучающийся научится:

читать вслух правильно, бегло, осознанно (25–30 слов в минуту);  
воспринимать на слух небольшие тексты художественных произведений; элементарным приемам интерпретации художественных текстов; читать наизусть стихотворное произведение по собственному выбору (5–6 стихотворений или фрагментов из стихотворного произведения); понимать, что такое художественное произведение; представлять жанровые различия художественных текстов (элементарный уровень); понимать тему прочитанного произведения, его основную мысль; определять смысл и значение элементарных понятий теории литературы: жанр, стихотворное произведение, строка, четверостишие, тема, сказка, виды народных сказок, рассказ, герой (положительный, отрицательный), автор произведения; соотносить название произведения с его содержанием, главной мыслью; анализировать иллюстрации к текстам; выделять смысловые части рассказа, понимать деление на абзацы; видеть ключевые слова, раскрывающие основную мысль содержания произведения; комментировать иллюстрации к произведению.

**Предметные результаты изучения литературного чтения на родном (башкирском) языке. К концу обучения во 2 классе обучающийся**

научится:

слушать и воспринимать содержание текста; читать со скоростью 50–60 слов в минуту;

читать вслух и про себя правильно, бегло, осознанно и выразительно;

понимать смысла и значение элементарных понятий теории литературы: малые фольклорные жанры, колыбельная песня, частушка, народная игра, сюжетная линия, рифма, ритм, портрет героя; интерпретировать художественные и учебные тексты на основе элементарных приёмов; обсуждать поступки героев, опираясь на текстовый материал; сопереживать героям произведения;

ориентироваться в нравственном содержании прочитанного, соотносить поступки героев с нравственными нормами; выделять (под руководством учителя) в текстах национально-своеобразные описания; понимать пользу здорового образа жизни на примере литературных героев;

вести диалог на башкирском языке (обсуждение читаемых текстов), слушать и слышать собеседника, понимать иную точку зрения; различать малые жанры фольклора (частушки, колыбельные песни, тексты народных игр), литературные жанры (рассказ, сказка); определять микротемы смысловых частей текста; строить план пересказа текста, сжато пересказывать текст; находить в текстах выразительное языковое средство – описание; выделять национально-своеобразные описания.

**Предметные результаты изучения литературного чтения на родном (башкирском) языке.** К концу обучения в 3 классе обучающийся

научится: слушать и воспринимать содержание текста;

читать со скоростью 60–70 слов в минуту (динамическое чтение); понимать смысл и значения элементарных понятий теории литературы: башкирское

народное творчество, башкирская народная песня, кубаир; идея, пейзаж, изобразительно-выразительные средства (сравнение, олицетворение) башкирского языка; интерпретировать художественные и учебные тексты (поиск ключевых слов, выявление идейно-тематической линии, выявление мотивов, постижение авторского замысла и формулирование собственной читательской позиции); обсуждать поступки героев, оценивать их; выделять сюжетные линии рассказов; понимать авторскую позицию; устно цитировать текст;

определять черты башкирской народной песни; иметь представление об истории башкирских народных песен, их исполнителях, известных кураистах; понимать особенности литературной сказки, ее отличие от народной; определять сказку в стихах, видеть особенности рифмы сказки в

стихах;

пользоваться справочными источниками для получения дополнительной информации, цифровыми и информационными образовательными ресурсами для создания текстовой, видео, звуковой информации.

### **Предметные результаты изучения литературного чтения на родном**

**(башкирском) языке.** К концу обучения в 4 классе обучающийся научится:

читать выразительно со скоростью 80–90 слов в минуту; понимать основную мысль прочитанного после первичного чтения; понимать смысл и

значение понятий теории литературы: стихотворение-монолог, стихотворение-обращение, стихотворение-диалог, композиция, идея,

повесть, изобразительно-выразительные средства (синоним, антоним, эпитет, метафора) башкирского языка; выделять тематику произведения, его идею;

владеть понятием «лирический герой», разграничивать лирического героя и автора, понимать мысли, настроение, переживания лирического героя; понимать художественный вымысел в произведении;

аргументировать свою точку зрения о произведении, герое, событии с использованием текста; использовать разные виды чтения – ознакомительное, изучающее,

выборочное, поисковое; составлять устный рассказ на основе прочитанных произведений с

учётом коммуникативной задачи (для разных адресатов); самостоятельно выбирать интересующую литературу, пользоваться справочными источниками (словарями, энциклопедиями, Интернетом) для получения дополнительной информации.

### Тематик планлаштырыу

1-се класс - 17 сәғ.

| Бүлек                         | Программа йөкмәткһе                                                                                                                                                                                                                    | Укыусылар эшмәкәрлеге                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| «Мин укый беләм!»<br>(1 сәғ.) | Д. Талхина. «Китап»<br>шиғыры. М. Дилмөхәмәтов.<br>«Белгем килә!».<br>Н. Грахов. «Ни өсөн?». Ш.<br>Бабич. «Эй, китап!»<br>Художестволы әсәр.<br>Жанр. Шиғри әсәр.<br>Уның темаһы һәм исеме.<br>Төп фекер.<br>Шиғыр юлдары. Дүртенселәр | Укытыусы башкарыуында әсәрҙе тыңлау.<br>Тексты ижекләп укыу.<br>Үз аллы укыу.<br>Текстың йөкмәткһен аңлау.<br>Текст азағында бирелгән һорауҙар (эштәр) менән танышыу. Һорауҙы эзмәэзлекле үтәү.<br>Тексты сылбыр буйынса укыу, һайлап укыу.<br>Парлап эшләү.<br>Тексты (дүртле) укыу парта буйынса күршегә.<br>Текст һүзәрән укыуҙың дөрөслөгөн контролдә тотуу.<br>Укыуҙы баһаларға маташыу («рәхмәт», «укыуымды тыңлау минең өсөн зур ҡыуаныс булды», «яҡшы укыным, рәхмәт» һәм башкалар).<br>Төркөмдәрҙә эшләү: шиғырҙың төп фекерен айырыу |

|                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>«Әкиәт укырға яратам» (4 сәғ.)</p>  | <p>«Шалкан» рус халык әкиәте (К. Иванов тәржемәһе).<br/>Ж.Кейекбаев. «Айыу ниңә койроқһоз» әкиәте.<br/>«Башак» украин халык әкиәте (А. Йәғәфәрова тәржемәһе).<br/>Л. Толстой. «Тейен менән бүре» әкиәте (Ш.Насиров тәржемәһе).<br/>Әкиәт әзәби жанр буларак кабул ителә.<br/>Уның темаһы (исеме).<br/>Халык әкиәте төрөн билдәләү (хайуандар, көнкүреш, тылсымлы)<br/>Әсәр геройзари (ыңғай, кире).<br/>Уларзың кылыктарын баһалау.<br/>Әкиәттең төп фекере</p> | <p>Әкиәтте ишетеүгә кабул итеү.<br/>«Әкиәт» төшөнсәһе өстөндә эш. Ошо әзәби жанрзың үзенсәлектәрен асыу буйынса мини-тикшеренеү. Укытыу диалогында катнашыу. «Һез нимә тыңланығыз? Хикәйәме? Ни өсөн? Һин кайзан белдең? Хикәйә һәм әкиәт айырыламы? Нимә?».<br/>Һүзлек эше.<br/>Йырзарзы кабаттан тыңлау йәки әкиәтте үзаллы укыу.<br/>Укыу 2-3 тәқдимде кыскырып укыу.<br/>Төшөнсәләрге үзләштереү: «исеме» (тема) әкиәттәр, геройзар (ыңғай, кире) әкиәттәр.<br/>Әкиәттең төп өлөштәре: башы (йәшәгәйнеләр...), әкиәттең төп өлөшө, әкиәттең азағы, йәғни әкиәттең һуңғы өлөшө («Мин унда булдым, һыра эстем», «Бына әкиәттәрзең ахыры, ә кем тыңланы - афарин» һ.б.).<br/>Әкиәттәргә һайлап алыу һәм анализлау</p> |
| <p>«Атай - ғайлә башлығы» (3 сәғ.)</p> | <p>Ф. Сынбулатова. «Атай - ғайлә башлығы» хикәйәһе.<br/>Р. Хәйри. «Атай менән һөйләшеү» хикәйәһе.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <p>«Ғайләлә кем хужа?» тигән тема буйынса фекер йөрөтөү.<br/>Текст йөкмәткеһен һүрәтләү һәм хикәйәнең төп һүззәре буйынса</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>Л. Толстой. «Атай менән улдар» хикәйәһе (Ш.Насиров тәржемәһе).<br/>Башкорт халык әкиәте «Кем бай?».<br/>Хикәйә әзәби жанр буларак бирелә.<br/>Текстың йөкмәткеһе.<br/>Хикәйәнең мәғәнәле өлөштәре.<br/>Яңы донъя тәржемәһе.<br/>Әкиәттең төп фекере.<br/>Әкиәттең исеме.<br/>Әсәр йөкмәткеһенең төп фекерен асқан төп һүззәр.<br/>Әсәрзең иллюстрациялары.<br/>Геройзар, уларзың кылыктары.<br/>Әсәрзең тәрбиәүи әһәмиәте.<br/>Атай - ғайлә башлығы, туйындырыусы.<br/>Ғайлә киммәттәренә хөрмәт</p> | <p>күзаллау.<br/>Укытыусы укыуын тыңлау.<br/>Тексты үз аллы укыу.<br/>Укылған тексты аңлау.<br/>Художестволы әсәрзе ишетеүгә кабул итеү.<br/>Һораузарға яуаптар.<br/>Өкрәләп ижекләп укыузан тулы һүззәр менән укыуға күсеү.<br/>Тынлык билдәләрен айырып укығанда тексты укыу.<br/>Укыған теманы, текстың төп фекерен аңлау һәм текстың төп фекерен айырып күрһәтеү (укытыусы ярзамында).<br/>Геройзарзың кылыктары, вакиғалар, вакиғалар, геройзар өсөн социаль әһәмиәтле хәлдәр тураһында укытыу диалогында катнашыу. Геройзарзы хөрмәтләүсә (укытыусы ярзамында).<br/>Укылған текстың төп фекерен билдәләү</p> |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | тәрбиэләү                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| «Әсәйзәр һәм кескәйзәр»<br>(5 сәғ.) | <p>Л. Толстой. «Иң матуры» (Ш.Насиров тәржемәһе) хикәйәһе.</p> <p>Н. Иҫәнбәт. «Иң матур һүз» шиғыры.</p> <p>Татар халыҡ әкиәте «Өс кыз».</p> <p>Ф. Ғөбәйзуллина. «Минәң әсәйем кем?»</p> <p>В. Осеева. «Улдар» хикәйәһе (тәржемәсәһе билдәһе).</p> <p>Е. Пермяк. «Ете кат үлсә, бер кат киҫ» әкиәте (М. Игебаева тәржемәһе).</p> <p>Әсәр башының мәғәнәһе.</p> <p>Һөйләмдәр, текст мәғәнәһе</p> <p>һалынған текст фрагменты.</p> <p>Әсәр геройзари</p> | <p>Кысҡырып укыу.</p> <p>Бүлек һәм әсәр атамаһының мәғәнәһен аңлатыу.</p> <p>Тексты тыңлау һәм уның йөкмәткәһен аңлау.</p> <p>Укыған теманы билдәләү, әсәр геройзарины һүрәтләү. Текстың йөкмәткәһе буйынса һораузарға яуап биреү, төп фекерҙе сағылдырыу, геройзарҙың кылыктарын баһаларға маташыу. Геройзар һүрәтләмәһе.</p> <p>Әсәрҙең йөкмәткәһе буйынса фекер алышыу.</p> <p>Әсәрҙән өзөк, тәкдим менән үз фекереңде (яуап) нигеҙләү.</p> <p>Текста терәк һүзҙәрҙе айырып күрһөтөү.</p> <p>Тексты мәғәнәһи өлөштәргә бүлөү.</p> <p>Текстың бер өлөшөн укытыусы етәкс. атайзар. Дөрөс, аңлы рәүештә укый белеү оҫталығын үстөрөү буйынса эшмәкәрлегендә баһалау. Шиғырҙы яттан һөйләү - үҙеңдең һайлауың буйынса</p> |

|                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| «Күңел һәм кылыктар матурлығы иленә сәйәхәт» (3 сәғ.) | Н. Игезйәнова. «Бәхәс» хикәйәһе.<br>Р. Ниғмәтуллин. «Тәрбиәһеҙ өйрәк бәпкәһе» әкиәте.<br>Б. Байым. «Аҡ тағмалы кыз» хикәйәһе.<br>Туған яҡ тәбиғәтенә                                                                                                                                                                                                                          | Укыу, аңлы рәүештә йүгерек укыу. Әсәр йөкмәткәһе менән кызыкһыныу. Китап укыуға кызыкһыныуҙы үстөрөү. Әсәр сюжетының тәржемәһе, геройҙарҙың кылыктары һүрәтләнә. Әсәрҙәгә һүрәттәрҙе карау, анализлау, сюжеттың тейешле текст фрагменты                                                   |
|                                                       | матурлығын, тирә-яҡ мөхит күренештәрән тасуирлаусы, шулай ук кешелек мөнәсәбәттәрәнә, кылыктарының матурлығын һүрәтләүсә хикәйәләр. Кешенә тышкы һәм әске матурлығы. Аҡылы, кылығы һәм тышкы матур төрө - кешенә әске һәм тышкы матурлығы индикаторҙары.<br>Тема һәм тексттың төп фекере. Әсәрҙең авторы һәм геройы. Авторҙың геройға мөнәсәбәте. Укыуының геройға мөнәсәбәте | менән нисбәте. Рәсем буйынса хикәйәләү өсөн тексттың терәк һүҙҙәрән айырып күрһәтеү (укытыусы һорауҙары яҙамында).<br>Әсәрҙең нимәгә өйрәткәнә тураһында үз фекереңдә белдерәү, әсәр геройына карата үз мөнәсәбәтендә белдерәү, авторҙың геройға мөнәсәбәтен билдәләү (укытыусы яҙамында) |
| Резерв - 1 сәғ.                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

## 2-се класс - 34 сәғ.

| Бүлек                         | Программа йөкмәткәһе                                                                                                                                                                                                                                                      | Укыуылар эшмәкәрлегә                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| «Укы, уйлан, уйлан!» (2 сәғ.) | Ф. Туғызбаева. «Мин - укыуы» шиғыры.<br>М. Ғәли. «Укы, эшлә, аҡыллы йый».<br>З. Күскилдина «Канатһыз турғай»<br>Әсәр.<br>Шиғри әсәрҙең исеме. Шиғри әсәрҙең (рифма, ритм) үзенсәлектәре.<br>Әкиәт, уның сюжет һыҙаттары. Әкиәт уйы. Китап - беләм, мәғлүмәт алыу сығанағы | Тексты тыңлау: укытыусы йәки әзерлекле укыуы укыған шиғырҙы ишетергә кабул итеү.<br>Әсәрҙәрҙең йөкмәткәһен аңлау, һорауҙарға яуап биреү.<br>Укыу: әсәрҙәрҙән өзөктө кысҡырып укыу (тағманы аңларға мөмкинлек биргән индивидуаль укыу темпына ярашлы укыу тизлегә).<br>Шиғырҙарҙан өзөктәрҙе тасуири укыу (төркөмдә эшләү).<br>Эстән укыу: әсәрҙәрҙән өзөктәр укыу, йөкмәткә буйынса һорауҙарға яуап биреү. Яттан укыу.<br>Текста һәм өстәмә мәғлүмәт сығанактарына таянып бирелгән таныш булмаған һүҙҙәрҙең һәм һүзбәйләнештәрҙең мәғәнәһен аңлау. Һынлы сәнғәт әсәренә төп |



|                                       |                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                       |                                                                                                                                                                                      | идеяларын билдэләү, сағыштырыу                                                                                                                                                      |
| «Халык ижады<br>ыңыйлары»<br>(2 сәғ.) | Бишек йырзаны. Б. Искужин.<br>«Әшкәк-бәшкәк» халык уйыны.<br>«Ак тирәк, күк тирәк» халык<br>уйыны.<br>Бармак уйындары.<br>Фольклорзың бәләкәй жанрзаны:<br>бишек йырзаны, такмактар, | Фольклор төркөмдәре<br>башкарыуында бишек йырзаны<br>һәм такмактары тыңлау.<br>Тыңланған йырзарзың (такмактар,<br>бишек йырзаны) төрөн билдәләү<br>Төрлө мәғлүмәт сығанактары менән |

|  |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>халык уйындары.<br/> Бәләкәй фольклор жанрындағы<br/> әсәрзәрзең уйы.<br/> Әсәрзең сюжет йөкмәткеһе.<br/> Халык ижадының<br/> тәғәйенләнеш һәм уның<br/> тәрбиәүи әһәмиәте</p> | <p>эшләү: һүзлектәр, дидактик<br/> материал, «Такмак нимә ул?<br/> Ниндәй такмактарҙы беләһегеҙ?».<br/> Такмактарҙың һәм бишек<br/> йырҙарының хужество<br/> үзенсәлектәрен асыҡлау.<br/> Үз аллы укыу.<br/> Укыу.<br/> Төркөмдәрҙә эшләү: бирелгән<br/> рифмалар буйынса такмактар ижад<br/> итеү.<br/> Такмактарҙың нимәгә<br/> өйрәтеүҙәре тураһында<br/> фекерҙәрҙең әйттеләр. Башҡорт<br/> халқының фольклор әсәрҙәренең<br/> (тема, төп фекер, геройҙар) төп<br/> мәғәнәһен һәм тәғәйенләнешен<br/> аңлау. Хәрәкәтле уйындарҙа һәм<br/> бармаклы уйындарҙа катнашыу.<br/> Уйын кағиҙәләрен үтәү.<br/> Хәрәкәтле уйындар ваҡытындағы<br/> хәлдә баһалау һәм тейешле<br/> положение кабул итеү</p> |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>«Әкиәт укырға яратам!»<br/>(5 сәғ.)</p> | <p>Башкорт халык әкиәте «Төлкө менән әтәс».<br/>«Батыр малай» Дағстан халык әкиәте (А. Йәғәфәрова тәржемәһе).<br/>М. Пришвин. «Аҡ муйынсаҡ» хикәйәһе (тәржемәсәһе билдәһе).<br/>С. Михалков. «Һөҙөшөм килә» хикәйәһе (Ш. Биккол тәржемәһе).<br/>«Төлкө менән кәзә тәкәһе» рус халык әкиәте (А. Йәғәфәрова тәржемәһе).<br/>Темаһы һәм әкиәт геройзary. Тексттың мәғәнәле өлөштәре. Һәр бүлектәң башы, төп өлөшө, азағы, үзенсәлектәре. Мәғәнәүи өлөштәрҙең микротемалары. Вакиға урыны, ваҡыты, тирә-як мөхит</p> | <p>Әкиәттәрҙең йөкмәткәһе буйынса картиналар өстөндә эш.</p> <p>Һүрәттәр буйынса әкиәттең йөкмәткәһен һәм геройзaryн күзаллау. Әкиәттәрҙе яҙырыуҙа тыңлау.</p> <p>Әкиәттә ишетеүгә кабул итеү.</p> <p>Үз аллы укыу.</p> <p>Бында кысҡырып, ролдәр буйынса укыу.</p> <p>Һораузарҙы тыңлау һәм бирелгән һорауҙың мәғәнәһен аңлау, бирелгән һораузарға яуаптарҙы дөрөс тултырыу.</p> <p>Әҙәбиәттең иң ябай төшөнсәләренең мәғәнәһен һәм мәғәнәһен аңлау: хикәйә, әкиәт.</p> <p>Өсәрҙең ыңғай һәм кире геройзaryн таныу һәм уларҙың кылыктары характеристикаһы.</p> |
|--------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |  |                                                                                                                                                                                            |
|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p>Төркөмдәрҙә эшләү: картиналар планын төҙөү, нисбәт</p> <p>Геройзарҙы әкиәттәргә.</p> <p>Әкиәттә сәхнәләштереүҙә катнашыу.</p> <p>Әкиәт, уның геройзary тураһында үз фекереңде әйтеү</p> |
|--|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>«Яраткан шиғырзарым»<br/>(5 сәғ.)</p> | <p>Ф. Туғызбаева. «Әсәйем кулдары» шиғыры.<br/>А. Игебаев, «Өйрәнгән ул әзергә» һәм «Туған як» шиғырларын урыс теленә тәржемә иткән.<br/>Д. Талхина. «Йәй» шиғыры.<br/>Ф. Туғызбаева. «Балыксы Айтуған бабай» хикәйәһе.<br/>«Бесәйзең өйө яна» рус халыҡ әкиәте (А. Йәғәфәрова тәржемәһе).<br/>«Һайысқан бутка бешергән» рус халыҡ ижадынан<br/>Шигри әсәрҙең (рифма, ритм) үзенсәлектәрен кабатлау.<br/>Геройҙың портретын, кылыктарын, авторҙың геройға мөнәсәбәтен һәм уҡыуының геройға мөнәсәбәтен сағылдырған һүҙҙәр, һүзбәйләнештәр</p> | <p>Мәкәлдәрҙең мәғәнәһе өстөндә эш.<br/>Әсәрҙәрҙең темаһын мәкәлдәр аша күзаллау.<br/>Шиғырҙар тыңлау һәм текстарҙы кабул итеү.<br/>Шиғыр (әкиәттәр, хикәйә) жанр үзенсәлектәрен билдәләү.<br/>Уҡыу.<br/>Эстән уҡыу.<br/>Уҡытыу диалогында катнашыу.<br/>Тексты үз аллы уҡыу. Әкиәттең мәғәнә өлөштәрен билдәләү (башланғыс, төп өлөшө, азағы).<br/>Уҡытыуы етәкс. миллиүзенсәлектә сағыштырыуларҙы, күҙәләндерәүҙәрҙе айырып күрһәтеү.<br/>Сылбыр буйынса берәр һөйләм менән уҡыу.<br/>Уҡыған тексты аңлау<br/>Бизәләһе буйынса һорауларға яуаптар, геройҙарҙың кылыктарын анализлау. Текстың төп фекерен асыҡлау.<br/>Әсәй алдында бурыс, хәстәрлек тойғоһон тәрбиәләү</p> |
| <p>Проект эше<br/>(1 сәғ.)</p>           | <p>«Башкорт халыҡ ижады ынйылары»</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p>Берлектәге эшмәкәрлектен максаттарын һәм бурыстарын билдәләү. Һөҙөмтәләр алыу өсөн уҡыу бурыстарын хәл итеү буйынса эштерҙе планлаштырыу (уҡытыуы етәкселегендә).<br/>Тәкдим ителгән мәғлүмәт сығанағында күрһәтелгән алгоритмға ярашлы эшләү.<br/>Бәләкәй төркөмдәрҙә эшләү, командала эшләү.<br/>Эштең үз өлөшөн яуаплы үтәү.<br/>Туған телдә диалог алып бара,</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>«Тәбиғәт - беззең матурлығыбыз һәм байлығыбыз» (2 сәғ.)</p> | <p>А. Йәғәфәрова. «Сәнскеле күлдәк» әкиәте.<br/>Н. Игезйәнова. «Тирәк» хикәйәһе.<br/>Төп һүззәр буйынса геройзарзы асыклау. Әзәби әкиәттәр. Әкиәт төрөн һәм темаһын билдәләү</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <p>Әкиәттәге тикшерәү: «Япрактың сәнскеле булыуы мөмкинме?», «Кемдә?».<br/>Әкиәт геройзарын асыклау.<br/>Укытыусы укыуын тыңлау.<br/>Укыу диалогы: ни өсөн әкиәт (хикәйә)?<br/>Укыу эстән.<br/>Был максатка өлгәшер өсөн, һез нимә эшләй алаһығыз?<br/>Текстың төп фекерен асыклау.<br/>Әкиәттең мәғәнә өлөштәрән таныу.<br/>Ижади эште парлап башкарыу: дус өсөн әкиәт буйынса һораузар төзөү, яуаптар.<br/>Тәбиғәткә һаксыл караш тәрбиәләү</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p>«Матур эш итеүсә матур» (6 сәғ.)</p>                        | <p>Ф. Исәнғолов. «Флүрәнәң ғәйебе нимәлә?».<br/>С. Якупов. «Кем мактансык?»<br/>А. Йәғәфәрова. «Дуслык менән шаярмайзар» хикәйәһе.<br/>Ф. Исәнғолов. «Кыззар менән уйнарга яраймы?» А. Толстой. «Кандала».<br/>Ф. Исәнғолов. «Ғәбиттең сере нимәлә?».<br/>Ж.Кейекбаев. «Оморзак бабай» хикәйәһе.<br/>Текстың сюжетлы төзөлөшө.<br/>Сюжеттың үсешә (ғәмәлдәрзең башланыуы, төп әһәмиәтлә эштәрзе башкарыу, вакиғаларзың тамамланыуы; вакиғаларзың вакыты һәм урыны).<br/>Төп һүззәр төп эстәлеген сағылдыра.<br/>Тексты кайтанан һөйләү планы.<br/>Һөйләшеү кыскартылған. Ролдәр буйынса укыу өсөн фрагмент.<br/>Ролдәр буйынса укыу өсөн тасуирлау саралары (темп, интонация).<br/>Әсәрзең тәрбиәүи һәм үстәрәүсә әһәмиәте</p> | <p>Укытыусы укыуын тыңлау.<br/>Әсәрзәре (Ф.Исәнғолов, А. Толстой, Ж.Кейекбаев) авторзарына кызыкһыныу белдерәү.<br/>Интернет селтәрәндә укытыусының һораузары буйынса әсәр авторзары һакында мәғлүмәт эзләү. Үз - үзеңдән укыу, абзацтар буйынса тасуири укыу.<br/>Укылған әзәби әсәрзәргә анализ: теманы, төп фекерзе, эшхәрәкәттәрзең эзмә-эзлелеген, художестволы тасуирлау сараларын билдәләү.<br/>Әсәрзәр буйынса тиствәрзәре менән бәхәстәрзә катнашыу, үз карашын белдерәү.<br/>Әсәрзәрзе планға ярашлы тәржемә итеү.<br/>Әсәрзәрзең кыскаса хикәйәһе.<br/>Коллектив эш: авторлык позицияһын аңлатыу. Парлы эш: геройзарзы сағыштырыу, уларзың кылыктарын анализлау.<br/>Укығандарзы әхлаки яктан тәрбиәләү, геройзарзың кылыктарын әхлаки нормалар менән сағыштырыу. Сәләмәт йәшәү рәүешенәң файдаһын аңлау.<br/>Геройзарзың кайғыһын уртаклашыу, уларзың тойғандарын</p> |

|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | тойоу, әсәр геройларына ярзам итеү                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| «Тыуған йортом,<br>ерем - күнел<br>яктыһы»<br>(4 сәғ.) | <p>Ғ.Ғәлиева. «Мин йәшәйем<br/>Уралда» шиғыры.</p> <p>Р. Янбулатова. «Баш кала<br/>шундай матур» шиғырын.</p> <p>З. Күскилдина. «Өй туйы»<br/>хикәйәһе.</p> <p>А. Вәхитова. «Алмағастар<br/>ултыртабыз» хикәйәһе. В.<br/>Исхаков. «Үгәй инә үләне»,<br/>«Бәпембә» шиғырҙары.<br/>Синявский П. «Йәшел аптека»<br/>шиғыры (тәржемәсәһе<br/>билдәһе).</p> <p>Сюжеттың айырмалығы һәм<br/>окшашлығы, әсәрҙәрҙең<br/>тематикаһы.</p> <p>Әсәрҙең икенсе дәрәжәләге<br/>персонаждары. Геройҙың<br/>портреты.</p> <p>Геройҙарҙың карарҙары кабул<br/>ителде.</p> <p>Авторҙың, уҡыусының һәм<br/>уҡытыусының әсәр геройына<br/>мөнәсәбәте.</p> <p>Әсәрҙең тасуирлау теле:<br/>тасуирлама.</p> <p>Милли үзенсәлектә һүрәтләүҙәр</p> | <p>Уҡытыусы башкарыуында әсәрҙәр<br/>тыңлау.</p> <p>Әсәрҙәрҙе ишетеүгә кабул итеү.</p> <p>Әсәрҙәр темаһын билдәләү.</p> <p>Башкортостан Республикаһының<br/>баш калаһы тураһында<br/>презентация, слайдтарҙы анализлау.</p> <p>Эстән уҡыу.</p> <p>Шиғырҙарҙы кысқырып<br/>уҡыу. Телдең тасуирлау<br/>сараһын билдәләү: тасуирлау.</p> <p>Әсәрҙең йөкмәткеһен анализлау.</p> <p>Яуапты тест тәкдире менән<br/>нигезләү. Текста йәки шәхси<br/>тәжрибәгә таянып, үз фекереңдә<br/>белдереү.</p> <p>Уҡытыусы тәкдим иткән<br/>художестволы-лингвистик<br/>минитикшеренеү планы буйынса<br/>уҙғарыу</p> |

|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| «Байлык, муллык, именлек - ныкышмалы хезмэт емеше» (4 сәғ.) | Н. Игезйәнова. «Янғын» хикәйәһе.<br>Р. Ниғмәтуллин. «Рәхмәттәр биргән рәхәт» шиғыры.<br>Г. Якупова. «Ярғанат» хикәйәһе.<br>Г. Ситдикова. «Сер» хикәйәһе.<br>Әсәрҙең мәғәнәһи өлөштәренен сәбәп-тикшереү бәйләнеше. Һәр мәғәнә өлөшөнөн терәк, төп һүҙҙәре һәм һүрәттәре. Һәр мәғәнә өлөшөнөн теманы.<br>Текстың кыскаса йөкмәтке планы.<br>Текстың кыскаса йөкмәткеһе.<br>Языусылар кешенен тормошонда (уңышында) хезмәттең әһәмиәте тураһында | Укытыусы башкарыуында әсәрҙәр тыңлау.<br>Мәкәлдәрҙең әсәр йөкмәткеһенә нисбәте.<br>Үз аллы укыу.<br>Бер һөйләмдән кысқырып укыу.<br>Әсәр геройҙарын автор һүҙҙәре менән танып беләү, ыңғай һәм кире геройҙарҙы асыҡлау.<br>Әсәр буйынса диалог ойоштороу өсөн телмәр шарттарын тыузырыу, әңгәмәһенә тыңлай һәм диалог алып бара беләү оҫталығын үстәрәү, үз фекерендә дәлилләү.<br>Кешеләр тормошонда хезмәттең әһәмиәтен билдәләү.<br>Коллектив эш: әсәрҙең планын төҙөү. Эш һөйөүсәнлек тәрбиәләү |
| Проект эше (1 сәғ.)                                         | «Башкорт языусылары тыуған як тураһында»                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Берлектәге эшмәкәрлектен максаттарын һәм бурыстарын билдәләү. Һөҙөмтәләр алыу өсөн укыу бурыстарын хәл итеү буйынса                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | эштәрҙе планлаштырыу (укытыусы етәкселегендә).<br>Тәкдим ителгән мәғлүмәт сығанағында күренеп торған алгоритмға ярашлы булыу. Бәләкәй төркөмдәрҙә эшләү, командала эшләү.<br>Эштең үз өлөшөн яуаплы үтәү.<br>Туған телдә диалог алып бара, әңгәмәһенә тыңлай һәм ишетә, башкаса фекерҙе аңлай беләү. Үз укыу ғәмәлдәрен контролдә тотуу һәм үҙендә контролдә тотуу                                                                                                                                  |
| Резерв - 2 сәғ.                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

### 3-сө класс - 34 сәғәт.

|       |                      |                       |
|-------|----------------------|-----------------------|
| Бүлек | Программа йөкмәткеһе | Укыусылар эшмәкәрлегә |
|-------|----------------------|-----------------------|

|                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>«Белем көнө»<br/>(1 сәғ.)</p>                    | <p>С. Әлибаев. «Без өсөмсөгө күстек» шиғыры.<br/>М. Кәрим. «Укытыусыға» шиғыры.<br/>Шиғри әсәрзең (ритм, рифма, рифм төрзәре) үзенсәлектәрен кабатлау. Шиғырзар тематикаһы. Төп фекер (кабатлау)</p>                                                            | <p>Укытыусыны тыңлау һәм кабул итеү. Укылған әсәр темаһын, уның төп фекерен аңлау.<br/>«Беззең класс» темаһына диалог алып барыу.<br/>Каникулдар тураһындағы кыска хикәйәләү монологик фекерзәр формаһындағы тәһсораттарзы яктыртыу.<br/>Үз фекерен дөрөс һәм нигезле белдерәү. Туған телдә диалог алып бара белеү.<br/>Шиғырзарза художестволы тасуирлау сараларын билдәләү.<br/>Укыу эстән.<br/>Шиғырзы тасуири укыу.<br/>Укытыусы хезмәтенә ихтирам тойғоһо тәрбиәләү.<br/>Текстарза бирелгән мәғлүмәттә кабул итеүгә һәм аңлауға ылыктырыу</p> |
| <p>«Көзгө қояшы йөзә зәңгәр күктә»<br/>(5 сәғ.)</p> | <p>М. Кәрим. «Көз» шиғыры.<br/>Р. Бикбаев. «Көз» шиғыры.<br/>А. Игебаев. «Сентябрь» шиғыры.<br/>Ж.Кейекбаев. «Һунарсы мажаралары» хикәйәһе.<br/>Д. Талхина. «Дуһтар көз каршылай» хикәйәһе.<br/>Кинйәбулатова. «Көз еткәс» шиғыры.<br/>А. Игебаев. «Ишетәм»</p> | <p>Укыған әсәрзең төп фекерен аңлау, әсәр темаһын билдәләү.<br/>Презентацияны карау һәм уның нигезендә диалог төзөү, диалогта цитаталар кулланыу.<br/>Телдәге художестволы тасуирлау саралары тексында билдәләү: сағыштырыу, сағылдырыу. Окшаш йәки окшаш хәлдәрзә процестарзың, вакиғаларзың үсешәү ихтималлығын һәм уларзың әземтәләрен күзаллау.</p>                                                                                                                                                                                            |

|  |                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>шиғырын.<br/>М. Ғәлиев.<br/>«Коштарзың йыйылышы» әкиәте. Әсәр сюжетының уйы.<br/>Хикәйәләрзең сюжет һызаттары.<br/>Авторлык позицияһы. Гәзит укыусының карашы. һүрәтләү саралары: сағыштырыу, кәүзәләндерәү. Цитата</p> | <p>Тема буйынса өстәмә мәғлүмәт алыу өсөн белешмә сығанактарын, һанлы белем бирәү ресурстарын файзаланыу.<br/>Әсәрзе тасуири укыу.<br/>Әсәрзән өзөктәр укыу.<br/>Тәбиғәткә һаксыл караш тәрбиәләү.<br/>Кеше тәбиғәттең бер өлөшө булыуын аңлау</p> |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|



|                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>«Башкарған эштәр<br/>һүззәргә карағанда<br/>күберәк һөйләй»<br/>(4 сәғ.)</p> | <p>Р. Ханнанов. «Тартай теленән<br/>таба», «Кешегә сокор казнаң,<br/>үзендең төшөрһөн» хикәйәләре.<br/>К. Даян. «Өзөлгән сәскәләр»<br/>хикәйәһе.<br/>Р. Солтангәрәев. «Кем<br/>алданды?».<br/>Н. Игезйәнова. «Актырнак»<br/>хикәйәһе.</p> <p>Әсәрҙең идея-тематик<br/>йөкмәткеһе. Авторлыҡ<br/>позицияһы (кабатлау).<br/>Геройҙарҙың кылыҡтарын<br/>анализлау. күсереп ултыртыу<br/>мотлак. Балала киммәтле<br/>ориентирҙар формалаштырыу</p>                                                                                                                                 | <p>Әсәр язмаларын тыңлау. Төп<br/>фекерҙе аңлау.<br/>Әсәрҙәрҙе үз аллы укыу.<br/>Әсәрҙең идея-тематик йөкмәткеһен<br/>билдәләү. Әсәрҙәрҙе тасуири укыу.<br/>Художестволы текстар<br/>интерпретацияһы һәм анализының<br/>ябай алымдарына эйә булыу.<br/>Геройҙарҙың кылығын әхлаки<br/>баһалау һәм уны нигезләү. Геройға<br/>ауыз-тел характеристикаһын биреү,<br/>геройҙарҙың кылыҡтарын аныҡ<br/>баһалау.<br/>Геройҙарҙың кайғы уртаклашыуы,<br/>хис-тойғолар белдереүе.<br/>Әңгәмәсегә ихтирамлы мөнәсәбәт<br/>күрһәтергә. Йәшәү өсөн киммәтле<br/>ориентирҙар булдырыу. Әхлаки<br/>киммәттәргә ылыҡтырыу</p>                                                                                                         |
| <p>«Рус<br/>языусыларының<br/>әсәрҙәре»<br/>(6 сәғ.)</p>                        | <p>М. Пришвин. «Балалар<br/>һәм өйрәктәр» хикәйәһе<br/>(тәржемәсегә билдәһез).<br/>Н. Некрасов. «Мазай бабай<br/>менән куяндар» хикәйәһе (Ғ.<br/>Әмри тәржемәһе).<br/>А. Пушкин. «Салтан батша<br/>хакында әкиәт» (Ю. Гәрәй<br/>тәржемәһе).<br/>В. Маяковский. «Кем булырға?»<br/>(тәржемәсегә билдәһез).<br/>«Балалар һәм өйрәктәр»,<br/>«Мазай бабай менән куяндар»<br/>әсәрҙәренәң дөйөм тематикаһы.<br/>Шиғыр-монолог. Геройҙың<br/>һөнәрҙәр тураһында шиғыр<br/>фекерҙәре. Әҙәби әкиәт.<br/>Шиғырҙарҙағы әкиәт. Шиғырҙарҙа<br/>әкиәттәр рифмаһының<br/>үзенсәлектәре</p> | <p>Әсәрҙе үз аллы укыу.<br/>Вакиғалар үсешен күзәтеү, әсәрҙе<br/>мәғәнәһи өлөштәргә бүлеү, план<br/>төҙөү.<br/>Текста художестволы-һүрәтләү<br/>сараларын билдәләү һәм уларҙы<br/>телгә әйләндерергә.<br/>Әкиәт геройҙарын билдәләү.<br/>Әкиәттәргә, геройҙарҙың кылған<br/>эштәренә анализ яһағанда<br/>сәбәпсетикшереү элементһен<br/>урынлаштырыу.<br/>Әсәрҙәрҙе тасуири, йүгерек укыу.<br/>Әсәр йөкмәткеһен план буйынса<br/>тәржемә итеү.<br/>Текстар менән эшләгәндә ебәрелгән<br/>хаталарҙы табыу һәм төҙөтөү.<br/>Укығандарҙы әхлаки яктан<br/>ориентирлау, геройҙарҙың<br/>кылыҡтары менән әхлаки нормалар<br/>нисбәте. Тәбиғәткә, бөтә<br/>йәнлектәргә һаҡсыл мөнәсәбәт<br/>тәрбиәләү. Уға зыян килтергән</p> |

|                                |                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--------------------------------|---------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                |                                 | <p>ғәмәлдәрзе қабул итмәү, қайғы уртақлашыу, хөрмәт һәм игелек сағылдырыу.</p> <p>Әзәби әкиәттең үзенсәлектәрен айырыу.</p> <p>Шиғырзарзағы әкиәт менән танышыу</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p>Проект эше<br/>(1 сәғ.)</p> | <p>«Бөтә һөнәрзәр зә мөһим»</p> | <p>Уқытыусы тәкдим иткән билдәле бер алгоритм (план) буйынса проект эштәрен башкарыу.</p> <p>Бәләкәй төркөмдәрзә, командала эшләү.</p> <p>Мәғлүмәт алыу сығанактарын билдәләү.</p> <p>Ижади һәм эзләү-тикшеренеү характерындағы проблемаларзы хәл итеү алымдарын табыу һәм үзләштереү.</p> <p>Проект эшенең темаһына ярашлы текст, видео, тауыш мәғлүмәтен булдырыу һәм анализлау. Тирә - яктағыларға ихтирамлы мөнәсәбәт күрһәтеү.</p> <p>Хезмәткә һәм уның һөзөмтәһенә мотивацияны үстәреү. Класс алдында сығыш яһау.</p> |

|                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>«Тәңкә-тәңкә<br/>карзар яуа...»<br/>(4 сәғ.)</b></p> | <p>Н. Нәжми. «Кыш».<br/>Ш. Бабич. «Кышкы юлда».<br/>М. Садикова «Һунарға<br/>барганда» хикәйәһе.<br/>Р. Хәйри. «Йәйәүле<br/>буран» шиғыры.<br/>Ш. Биккол. «Урман ситендә»<br/>хикәйәһе.<br/>Г. Шафикова. «Ни өсөн кыш<br/>кырыс холокло?». Һынлы-<br/>һүрәтләү тел сараларының<br/>кабатланыуы: сағыштырыу,<br/>тасуирлау, Һынландырыу.<br/>Пейзаж. Автордың һүззәренә<br/>таянып, геройзарға анализ яһау</p> | <p>Әсәрҙә вакиғалар үсәһе<br/>ихтималлығын күзаллау. Укылған<br/>әсәр, уй, уның төп фекере темаһын<br/>аңлау.<br/>Әзәбиәт теорияһының туған телдең<br/>һынлы һәм тасуирлау сараларын<br/>(сағыштырыу, тасуирлау,<br/>Һынландырыу) һәм элементар<br/>төшөнсәләрен (пейзаж, ритм,<br/>рифма) билдәләү.<br/>Эстән укыу.<br/>Әсәрҙә тасуири укыу.<br/>Һайланма укыу.<br/>Әсәрҙән өзөктәр укыу.<br/>Әсәрҙең ыңғай һәм кире геройзарын<br/>билдәләү, геройзардың<br/>кылыктарын анык баһалау,<br/>улардың портретына<br/>характеристика биреү, автордың<br/>һүззәрен файзаланып геройзардың<br/>характеристикаһы.<br/>Әсәр йөкмәткеһен тәржемә итеү.<br/>«Башкортостанда кыш» темаһына</p> |
|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |  | <p>диалог, хайуандарзың, коштарзың тәбиғәтен һәм кышкы тормошон, балаларзың кышкы уйындарын, кышкы байрамдарзы тасуирлау. Әңгәмәсенәң яуабын баһалау. Эстетик киммәттәргә ылыктырыу. Тәбиғәткә һаксыл караш тәрбиәләү. Интернет селтәрәндә башкорт халкының боронғо кәсебе - һунар тۋраһында мәғлүмәт эзләү</p> |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>«Өйөм, илем,<br/>халкым - минең<br/>килэсәгем»<br/>(6 сәғ.)</p> | <p>Н. Нәжми. «Ватан» шиғыры.<br/>Р. Хәйри. «Бәхәс»<br/>хикәйәһе. Ғ. Хөсәйенов.<br/>«Тыуған ил кайзан<br/>башлана?». «Ай, Уралым,<br/>Уралым!» кобайыры.<br/>Ғ. Хөсәйенов. «Башкортостан»<br/>хикәйәһе.<br/>К. Даян. «Тыуған ерем минең»<br/>шиғыры.<br/>Р. Ниғмәти. «Ватан...».<br/>Ү. Сирбаев. «Самат олатай<br/>кайындары», «Ололар һүзе -<br/>акылдың үзе» хикәйәләре.<br/>Башкорт халык йыры «Урал». Р.<br/>Бикбаев. «Өфө - баш кала».<br/>Б. Рафиков. «Курай» хикәйәһе.<br/>Башкорт халык ижады.<br/>Кобайыр. Башкорт халык йыры.<br/>Башкорт халык йырҙарының<br/>тарихы, уларҙы<br/>башкарыусылар, билдәле<br/>курайсылар</p> | <p>Класташ башкарыуында әсәрҙе<br/>тыңлау.<br/>Укылған әсәр темаһын, уның төп<br/>фекерен аңлау.<br/>Тел средстволары тексында<br/>художестволы тасуирлау<br/>билдәләмәһе<br/>(кәүзәләндерәү,<br/>сағыштырыу). Үз аллы<br/>укуы.<br/>Билдәләнгән максатка ярашлы,<br/>һайлап укуы.<br/>Төшөнсәләргә билдәләү: башкорт<br/>халык ижады, кобайыр. Текстарҙы<br/>классификациялау өсөн билдәләр<br/>билдәләү, һайлауыңды нигеҙләү.<br/>Текстар менән эшләгәндә хаталарҙы<br/>табыу һәм төҙөтөү.<br/>Республикабыҙдың тарихын,<br/>Башкортостан Республикаһының<br/>күренекле курайсыларын беләү.<br/>Башкорт халык йырҙарын тыңлау.<br/>Үзенең этник һәм милли сығышын<br/>аңлау, күп милләтле Рәсәй<br/>йәмғиәте киммәттәрен<br/>формалаштырыу. Үз Тыуған илең<br/>өсөн ғорурлыҡ тойғоһо, башка<br/>кешеләргә физик һәм әхлаки зыян<br/>килтәрәүгә йүнәлтелгән төрлө<br/>тәртип формаларын кабул итмәү<br/>тәрбиәләү.<br/>Өлкәндәргә карата ихтирам<br/>тәрбиәләү.<br/>Башкорт халқының тарихына,<br/>билдәле шәхестәргә, башкорт<br/>халқының тарихына ғорурлыҡ,<br/>хөрмәт, кызыкһыныу тәрбиәләү.</p> |
| <p>«Донъя халыктары<br/>әҙәбиәте»<br/>(5 сәғ.)</p>                 | <p>Э. Хемингуэй. «Карт менән<br/>диңгез» повесы (өзөк). (Г.<br/>Ғиззәтуллина тәржемәһе).<br/>О. Уайльд. «Йондоз-малай»<br/>әкиәте (Г. Ситдикова</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <p>Башкорт балалар әҙәбиәтенә зур<br/>булмаған художестволы әсәрҙәре<br/>жанрҙары - хикәйә, повесть. Төрлө<br/>жанрҙағы әсәрҙәрҙең сюжетын<br/>күҙәтәү. Үз аллы укуы.<br/>Ролдәр уҡылыу.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>тәржемәһе).<br/>Гримм кәрзәштәр. «Бремен музыканттары» әкиәте (А. Йәғәфәрова тәржемәһе).<br/>«Сыскан балаһы Пик-Пик» һинд әкиәте (З. Буракаева тәржемәһе).</p> <p>Донъя халыктары әкиәттәренен үзенсәлектәре (башкорт халык әкиәттәре менән сағыштырғанда).<br/>«Сыскан балаһы Пик-Пик» - бер кемдең ярҙамһыз тормоштон аҡылына өйрәнгән кыйыу һәм аңлы тураһында яҡшы тарих.<br/>«Бремен музыканттары» - данлы Бремен калаһына юлланырға қарар иткән һәм урам музыканттары булып киткән йорт хайуандары тураһында әкиәт.<br/>«Йондоз малай» һәр кемгә изгелек менән қарарға өйрәтә. Повесть. Оло йәштәгеләр һәм диңгез тураһындағы повестың мәғәнәһе</p> | <p>Телде художестволы тасуирлау сараларын, әкиәттәрҙең жанр үзенсәлектәрен билдәләү. Әкиәттәр төрөн билдәләү. Әкиәттәрҙең йөкмәткеһе буйынса һүрәттәрҙе һайлау. Әкиәттәр буйынса йәнһүрәттәр қарау һәм анализлау. Сәнгәттең төрлө төрҙәренә, үзендең һәм башка халыктарҙың йолаларына һәм ижадына ихтирамлы мөнәсәбәттә һәм художество мәҙәниәтенә ҡыҙыҡһыныуҙы ылыҡтырыу. Кеше тормошонда хеҙмәттең ҡиммәтен аңлау, төрлө һөнәрҙәргә ҡыҙыҡһыныу. Улар ҡыйыулыҡ, тәүәккәллеҡ, ныҡышмалылыҡ, зирәклеҡ, берҙәмлек төшөнсәләрен тикшерә. Башқаларға қарата ихтирам, туғандарға һөйөү тойғоһо тәрбиәләү. Мақсатқа ынтылышлылыҡ сифатын тәрбиәләү</p> |
|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                        |                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------|-----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Проект эше<br>(1 сәғ.) | «Һүрәттәрҙә хайуандар<br>тураһында әкиәт геройҙары» | Берлектәге эшмәкәрлек<br>максаттарын һәм бурыстарын<br>кабул итеү, уға ирешеү буйынса эш<br>планын (ролдә бүлеү, процесты һәм<br>уртак эшмәкәрлек һөҙөмтәһен<br>тикшереү) коллектив билдәләү.<br>Тәкдим ителгән мәғлүмәт<br>сығанағында күренеп торған<br>алгоритмға ярашлы булыу. Бәләкәй<br>төркөмдәрҙә эшләү, командала<br>эшләү.<br>Эштең үз өлөшөн яуаплы үтәү.<br>Бәләкәй эшсә төркөмдә<br>катнашыусыларға етәкселек итергә,<br>йөкләмәләрҙе үтәргә, уларға<br>буйһонорға әзерлек күрһәтеү.<br>Туған телдә диалог алып бара,<br>әңгәмәсене тыңлай һәм ишетә,<br>башкаса фекерҙе аңлай белеү.<br>Текстарҙа бирелгән мәғлүмәттә<br>аңлауға ылыҡтырыу, эстетик зауыҡ<br>формалаштырыу.<br>Үз - ара хөрмәт тәрбиәләү |
| Резерв - 1 сәғ.        |                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

#### 4-се класс – 16 сәғәт.

|       |                      |                       |
|-------|----------------------|-----------------------|
| Бүлек | Программа йөкмәтсәһе | Уҡыусылар эшмәкәрлеге |
|-------|----------------------|-----------------------|

|                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>«Мәктәбем минең тыуған йортом»<br/>(1 сәғ.)</p> | <p>Ф. Рәхимғолова. «Белем байрамы» шиғыры.<br/>С. Әлибаев. «Кояшлы китап».<br/>Ф. Ғөбәйзуллина. «Мәктәбемә» шиғыры.<br/>З. Биешева. «Кояш нимә ти?»<br/>Шиғыр-монолог, мөрәжәғәт, шиғыр-диалог.<br/>Әсәр тематикаһы, идея.<br/>Шиғри әсәрҙең уйы.<br/>Лирик герой.<br/>Лирик геройҙың кәйефе, кисерештәре һәм уйҙары.<br/>Укыу эшмәкәрлегенә мотивация. Шәхси мәғәнәһе</p>                                                                                                | <p>Класташ башкарыуында йәки үз аллы укыуға әсәрҙе тыңлау.<br/>Билдәләнгән бурыска ярашлы, Һайлап укыу әсәрҙең тематикаһын һәм идеяһын билдәләргә тейеш.<br/>Әсәрҙең интерпретацияһы.<br/>Геройҙарҙың кылыктарын тикшереп һәм баһалау.<br/>Лирик геройҙың төп фекерен, кәйефен һәм кисерештәрен билдәләү. Шиғыр-монолог, шиғыр-мөрәжәғәт, шиғыр-диалог билдәләрен, шиғыр төҙөү үзенсәлектәрен билдәләү.<br/>Әсәрҙең тасуирлау сараларын (синоним, антоним, эпитет, сағыштырыу, кәүзәләндереп, метафора) өйрәнеү өстөндә эш. Шәхесте үстөрөүҙә китаптың роле һәм тәғлимәттең шәхси мәғәнәһен аңлау. Укыу эшмәкәрлегенә мотивация. Укытыусыға ихтирам, мәктәпкә рәхмәт тойғоһо тәрбиәләү</p> |
| <p>«Дуҫтарыңдың кәҙерен бел!»<br/>(2 сәғ.)</p>     | <p>М. Ғафури. «Кыр казы» хикәйәһе.<br/>Д. Бүләков. «Яңы дуҫ».<br/>Г. Юнысова. «Әсәйем һүзҙәре».<br/>Р. Ғабдрахманов. «Ысын дуҫлыҡ».<br/>Р. Байбулатовтың «Күгәрсеңдәр утрауы».<br/>Ю. Ильясова. «Сәтләүеккә» әкиәте.<br/>Башкорт язуһыһы М. Ғафури.<br/>Уның ижад юлы (кыскаса мәғлүмәт).<br/>Дуҫлыҡ хақында хикәйәләр.<br/>Хикәйәләге вакиғаларҙың ваҡыты һәм урыны. Исем, мәғәнәһи өлөштәре, әсәрҙең идеяһы (кабатланыу).<br/>Авторҙың, укыуһының, укытыуһының әсәр</p> | <p>Тексты сағыу итеп йүгерек укыу.<br/>Мәғлүмәтте, геройҙарҙың кылыктарын, текста бирелгән вакиғаларҙы эмоциональ кабул итеү һәм аңлау.<br/>Әзләү буйынса Һайланма укыу күнекмәләренә әйә булыу. Укыған кешенең ниәтен билдәләү. күсереп ултыртыу мотлак. Уларҙың кылыктарын баһалау. Текстың йөкмәткеһе буйынса һорауҙарҙы дөрөҫ билдәләү һәм уларҙы әңгәмәһегә бирә белеү. Уның яуабын тыңлау һәм баһалау. Әсәрҙең ролдәре буйынса тасуирлы укыу, уларҙы сәхнәләштереп. Башкорт телендә диалог алып бара, әңгәмәһене тыңлай һәм ишетә, башкаса фекерҙе аңлай, уның менән килешкән осрақта, әсәр йөкмәткеһенән факттар менән нигеҙләп, үз фекереңде тыныс яҡлай</p>                       |

|                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | <p>геройына мөнәсәбәте. Вакиғаларзы, геройзарзың кылыктарын тикшереп һәм баһалау. Геройзың портреты төшөрөлгән.</p> <p>Әсәрҙең тәрбиәүи әһәмиәте</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>белеү.</p> <p>Әсәр геройзарына, дуһтарына, клаһтаһтарына карата кайғы уртаклаһыу, изгелекле ярзам күрһәтеү. Башка кешеләргә физик һәм әхлаки зыян килтереүгә йүнәлтелгән төрлө тәртип формаларын кабул итмәү</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p>«Кешене хезмәт бизәй»<br/>(2 сәғ.)</p> | <p>Р. Ғабдрахманов. «Имән шары» хикәйәһе.</p> <p>Р. Ғабдрахмановтың «Капитан» әсәре.</p> <p>М. Әхмәтшиндың «Кәрәзле бал» спектакле.</p> <p>Р. Байбулатов. «Сәскәләр мажараһы» хикәйәһе. Әсәр авторы. Уның әсәренең үзенсәлектәре.</p> <p>Хикәйә темаһы һәм сюжеты, геройзар (шәхестәр), уларзың кылыктары (кабатланыу).</p> <p>Художестволы тасуирлау саралары: синонимдар, антонимдар, эпитеттар, метафоралар; уларзың әһәмиәтен аңлау. Кеше тормошонда хезмәттең әһәмиәте</p> | <p>Йүгерек һәм сағыу укыу.</p> <p>Укылған әсәр темаһын, уның төп фекерен аңлау.</p> <p>Геройзың кылыктарын (кылған ғәмәлдәрен) күзәтеү, уның кылыктарын башкаларзың эштәре менән сағыштырыу.</p> <p>Үҙендәң тормош тәҗрибәңә таянып һәм өйрәнелгән факттар нигеҙендә һығымта (һығымта) яһарға мөмкин. Телдән нәфис тасуирлау саралары тексында билдәләү һәм уларзы телмәрҙә кулланыу.</p> <p>Әсәрҙең логик-мәғәнәүи өлөштәрен, темаһын һәм сюжетын, геройзарзы һәм уларзың кылыктарын билдәләү.</p> <p>План төзөү һәм йөкмәткеһен үзгәртеү.</p> <p>Һеззә тирә-яктағы ысынбарлыҡтың матди һәм рухи киммәттәренә һаҡсыл мөнәсәбәт тәрбиәләү. Өлкәндәрҙең, шул иҫәптән укытыусыларзың укыу эшмәкәрлегә һәм хезмәтә һөҙөмтәләрен анык баһалау.</p> <p>Хезмәттең кешелектең бөтә матди һәм рухи байлыктарының нигеҙе булыуын аңлау.</p> <p>Укылған әсәрҙәр нигеҙендә коммуникатив бурыһты иҫәпкә алып (төрлө адресаттар өсөн) телдән һөйләү язмаһын калдырыу</p> |



|                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| «Ышаныссыз, көслө һәм уңышлы кеше булып калыуы еңелме?» (2 сәғ.) | Н. Ғәйетбаев. «Ақбулат батыр» әкиәте.<br>М. Әхмәтшин. «Бер урам малайзары» хикәйәһе.<br>И. Тимерханов. «Шишмә» шиғыры.<br>С. Латипов. «Еләк ерзә бишә» хикәйәһе.<br>Л. Яҡшыбаеваның «Аҡтырнак».<br>Художество жанрзары үзенсәлектәре (хикәйә, әкиәт). | Укылған әсәр темаһын, уның төп фекерен аңлау.<br>Әзәби мини-тикшеренеү процесында катнашыу, бурыс куйыу һәм уны хәл итеү.<br>Әзәби тикшеренеү эшмәкәрлеге максаттарын һәм бурыстарын қабул итеү һәм һаҡлау, уны тормошка ашырыу сараларын эзләү һәм яңы алымдарын кулланыу һәләтенә эйә булыу.<br>Һайлап һәм эзләп укыу.<br>Һығымта яһау. |
|------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | Тематика (идея), төп фекер, сюжет структураһы.<br>Телдең тасуирлау сараларының үзенсәлеге, сюжеттар төзөү һ.б.<br>Геройзардың темалары, идеялары, кылыктары окшаш.<br>Авторзар һөйләүҙәрендә, халык, автор әкиәттәрендә изгелек һәм яуызлыҡ темаһы.<br>Геройзардың кылыктары әхлак күзлегенән сығып башкарыла. Языусылардың кешенең шәхси сифаттарын үстәреү тураһында әсәрҙәре | Телгә карата тәһсирлелек сараларын қабул итеү һәм уларҙы телдә урынлы кулланыу.<br>Әхлак күзлегенән геройзардың кылыктары, геройдың кылыктары тураһында үз фекерен дәлилләү.<br>Вакиғалар үсешен күзәтеү һәм әсәрҙең мәғәнәһи өлөштәрен билдәләү, улардың нигеҙен, планын төзөү һәм текст йөкмәткеһен һөйләү.<br>Әсәрҙең ыңғай геройзары миҫалында хәүефһез сәләмәт йәшәү рәүешенә кулайлама төзөү.<br>Ижади хеҙмәткә, уның һөҙөмтәһенә, халык байлығының матди һәм рухи киммәттәренә һаҡсыл мөнәсәбәткә дәртләндрәүҙә үстәреү |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>«Тыуған ерем минең!»<br/>(2 сәғ.)</p>          | <p>А. Игебаев. «Кәзерле тыуған ерем!» шиғыры.<br/>«Урал» поэмаһы (өзөк). Я. Хамматов. «Салауат» романынан өзөк.<br/>Ф. Исәнғолов. «Басыузағы күл» хикәйәһе.<br/>А. Игебаев. «Урал кояшы», «Тыуған ерем минең» Тыуған як тураһында шиғырлы әсәрҙәр. Тәбиғәт киңлектәрен, тыуған яктың эшһөйәр, рухи яктан көслө халыҡтарын данлау.<br/>Поэмаһың (шиғриәттең) художество жанрҙары, хикәйә. Уларҙың текст структураһы үзенсәлектәре. Әсәрҙәр идеяһының төрлөлөгө.<br/>Художество жанрҙарының идея, уй-ниәттәре тәрәнлегә</p> | <p>Әсәрҙе үз аллы укыу һәм уның йөкмәткеһен аңлау.<br/>Художество жанрҙары темаһын аңлау, идея тәрәнлегә.<br/>Поэмаһың һәм хикәйәһең художество үзенсәлектәрен, тексттың структураһын, телдең художестволы тасуирлау сараларын билдәләү һәм аңлау, уларҙы телдән һөйләүҙә урынлы кулланыу. Һорауҙы дөрөс формалаштырыу һәм әсәрҙе интерпретациялау барышында уны әңгәмәсегә бирә белеү. Әңгәмәһең яуабын баһалау.<br/>Әсәрҙән өзөктәр укыу, һайлап укыу. Тәбиғәткә, матди һәм рухи киммәттәргә һаксыл мөнәсәбәт тәрбиәләү, тыуған төйөктә эшһөйәр һәм рухи яктан көслө халҡына ихтирам тәрбиәләү</p> |
| <p>«Тыуған илендең тарихын бел!»<br/>(2 сәғ.)</p> | <p>М. Кәрим. «Безҙең өйҙөң йәме» (өзөк), «Билдәһеҙ һалдат» шиғыры.<br/>Ф. Акбулатова. «Атай икмәге» хикәйәһе.<br/>Ф. Туғызбаева. «Икмәк» шиғыры.<br/>Художество жанрҙарының күп төрлөлөгө (хикәйә, шиғыр, повесть).<br/>Проза һәм шиғри телмәр.<br/>Повесть йөкмәткеһең художество һәм структура</p>                                                                                                                                                                                                                      | <p>Укылған әсәр темаһын, уның төп фекерен аңлау.<br/>Тыуған илен, тыуған төйөгөң тарихына кызыкһыныу уятыу.<br/>Тарихи мәғлүмәт сығанағын һайлау эшмәкәрлектәң темаһына һәм максатына ярашлы: дәреслек, һүзлек, белешмә, энциклопедия, интернет селтәре һәм башкалар.<br/>Бирелгән алгоритмға ярашлы, кәрәкле сығанақта асыктан-асыҡ бирелгән мәғлүмәтте табырға.<br/>Төрлө укыу төрҙәрен кулланыу -</p>                                                                                                                                                                                             |

|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>«Рус һәм сит ил языусыларының әсәрзәре»<br/>(2 сәғ.)</p> | <p>А. Пушкин. «Балыксы һәм балык хақында әкият» (А. Йәғәфәрова тәржемәһе). А. Чехов. «Акманлай» хикәйәһе (тәржемәсәһе билдәһез). Бианки В. «Кәкүк балаһы» (тәржемәсәһе билдәһез). Михалковтың «Китап һөйөүсә» (К. Даян тәржемәһе). Ш. Перро. «Кызыл калпак» әкиәте - А. Йәғәфәрова тәржемәһе). Гримм кәрзәштәр. «Акыллы көтөүсә» әкиәте (тәржемәсәһе билдәһез). «Йәшлек шишмәһе» япон әкиәте (тәржемәсәһе билдәһез). А. Ванаг. «Аккош» хикәйәһе (тәржемәсәһе билдәһез). Рус классиктарының һәм донъя әзәбиәтенәң әсәрзәре. Авторзәр әсәрзәренәң сюжет үзенсәлектәре. Әсәрзәр идеяларының берзәмлегә - изгелек яуызлыкты еңә.</p> | <p>Әсәрзә үзаллы укыу күнекмәләрен тәрбиәләү. Һайланма укыу. Әсәрзә интерпретациялау оҫталығын үстәреү. Портреттың, геройзәр кылыктарының тулы характеристикаһы һәм теге йәки был вакиғаларға мөнәсәбәтендә белдерәү. Авторзың художестволы уйзарын билдәләү. Әсәрзәрзәң композицион үзенсәлектәрен анализлау. Вакытка, вакиғалар, ситуациялар килеп сыккан урынға һ.б. ярашлы төрлө художество жанрзәрының сюжет линияһын күзәтәү. Рус языусылары һәм донъя әзәбиәте әсәрзәренә кызыкһыныузы үстәреү. Рәсәй граждандар берзәйлеген, художество мәзәниәтенә хөрмәтлә мөнәсәбәттә һәм кызыкһыныузы, төрлө сәнғәт төрзәренә, үз халкының йолаларына һәм ижадына һизгерлектә булдырыу</p> |
|-------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Проект эше  
(1 сәғ.)

Мостай Кәримдәң «Беззәң өйзәң йәмә» повесы буйынса төшөрөлгән «Һеңлекәш» фильмы хақында

Шәхси йәки төркөмлө проект эше өстөндә эшмәкәрлек ойоштороу. У этаптарын азымлап тормошка ашырыу планын төзәү. Берлектәгә эшмәкәрлек максаттарын һәм бурыстарын кабул итәү. Максатка ирешәү буйынса коллектив эш планын төзәү (ролдәрзә бүлөргә, һөйләшәп килешәргә, процесты һәм уртақ эш һөзөмтәһен тикшерәргә). Парлап, бәләкәй төркөмдәрзә, командаларзә эшләү. Бәләкәй эшсә төркөмдә катнашыусылар менән етәкселек итергә йәки йөкләмәләргә үтәргә, буйһонорға әзәр булыу. Эштең үз өлөшөн яуаплы ү

